# «Μιας Πεντάρας Νιάτα»

Γραμμένο πριν από μισό αιώνα, ανεβασμένο πολλές φορές σε επαγγελματικές, ερασιτεχνικές, σχολικές σκηνές, γνωστό στην κινηματογραφική του εκδοχή, το έργο των Ασημάκη Γιαλαμά και Κώστα Πρετεντέρη «Μιας Πεντάρας Νιάτα» «κανονικά» έπρεπε να φθαρεί, να ξεθυμάνει, να γίνει από κρασάκι ξίδι και να λειτουργεί μόνο στο κανάλι της νοσταλγίας για όσους ηλικιωμένους το συνδέουν με τις εποχές της αθωότητάς τους. Οι προσπάθειες της εκμετάλλευσης αυτού του καναλιού, της ανάκλησης κυρίως των αναμνήσεων των οικογενειακών στιγμών μπροστά στην τηλεόραση, δεν μου ήταν συμπαθείς, ίσως επειδή δεν είχα τίποτα σχετικό να ανακαλέσω ή να νοσταλγήσω.

Λάθος είναι, όμως, να γενικεύουμε, εντάσσοντας όλα τα έργα του θεατρικού/κινηματογραφικού παρελθόντος σε μια κατηγορία και αυτό αποδεικνύεται ακριβώς από τις σύγχρονές τους σκηνικές αναβιώσεις. Για παράδειγμα, «Η Κόρη μου η Σοσιαλίστρια», όπως ήταν επιφανειακό και άχαρο στα «νιάτα» του, έτσι έμεινε και στην πριν από μερικές σεζόν αναπαραγωγή του από τον ΘΟΚ. Ενώ η παραγωγή του Σατιρικού του «Μιας Πεντάρας Νιάτα» κατάφερε να αναδείξει τις χάρες του κειμένου που δεν έχουν ξεθωριάσει. Α) ποιες είναι αυτές και Β) πώς και δεν μυρίζει ναφθαλίνη η παράσταση είναι τα θέματα του σημερινού μου σημειώματος.

Η χάρη που επιτρέπει το κείμενο να παραμένει σκηνικά λειτουργικό είναι η ποσότητα και η κατανομή του χιούμορ. Το χιούμορ των συγγραφέων είναι τόσο που φτάνει να κατανεμηθεί σχεδόν σε όλες τις ατάκες. Η μέθοδος της κωμικής αντισφαίρισης λειτουργεί ακατάπαυστα, όταν στο «πιγκ» της ατάκας ενός χαρακτήρα έρχεται το «πογκ» της απάντησης ή του σχολιασμού του άλλου. Έτσι οι ηθοποιοί έχουν τι να κάνουν ανά πάσα στιγμή, κάτι που τους κρατά σε συνεχή υποκριτική εγρήγορση, επειδή οι «σουξέ» ατάκες είναι πολλές και πολύ δίκαια μοιρασμένες μεταξύ των ρόλων και δεν πρέπει να χάνονται, αν μη τι άλλο, από υποκριτικό εγωισμό.

Οι ρόλοι συνεχώς ανασυντάσσονται σε κωμικούς διαλόγους σε διάφορους συνδυασμούς ανά δύο ή ανά τρεις, έτσι ώστε οι ηθοποιοί να έχουν εναλλάξ πρωταγωνιστικές σκηνικές στιγμές και το κοινό να συμπεριφέρεται όπως σε αληθινό αγώνα αντισφαίρισης, μεταφέροντας την προσοχή από τον ένα στον άλλο. Εξάλλου, οι κωμικοί τύποι του έργου είναι πλήρως συντονισμένοι με το εθνικό χιούμορ. Το κιτς της μουσικής κουλτούρας του σκυλάδικου συμπυκνώνεται σε ένα χαρακτήρα, ο συνδυασμός του θρησκευτικού «ρεπερτορίου» με τις καθημερινές καταστάσεις είναι το περιεχόμενο του άλλου, ο συντηρητισμός του τρίτου γελοιοποιείται από τις καταστάσεις, τα ηθικά στερεότυπα του τέταρτου συνθλίβονται από τις ανάγκες του. Ακόμα μια από τις χάρες που συνεχίζουν να κρατούν εν πλω το έργο είναι το συγκαταβατικό ύφος των συγγραφέων, που ναι μεν εντοπίζουν εύστοχα τις κοινωνικές παθήσεις και τα απαρχαιωμένα στερεότυπα, αλλά δεν κρατούν σατιρικό μαστίγιο και δεν χάνουν το συμπονετικό τους χαμόγελο, κάτι που δεν παύει να είναι ευχάριστο για τους θεατές του τότε και του σήμερα. Θα ονόμαζα αυτό το φαινόμενο «ευχάριστη αυτοσυγκαταβατικότητα».

Θεωρώ ότι η σκηνοθέτις Μαριάννα Καυκαρίδου αξιοποίησε τα προτερήματα του κειμένου. Τήρησε τον γρήγορο ρυθμό, έδωσε στους ηθοποιούς της την ευκαιρία αυτού του «εναλλάξ πρωταγωνισμού», τη δυνατότητα να σολάρουν χωρίς να δημιουργούν ανισορροπίες στις σκηνές τους. Έτσι, η παράσταση είναι γεμάτη από συμπαθέστατα σόλο από τη Λουκία Μουσουλιώτη, τον Σπύρο Γεωργίου, τον Μάριο Δημητρίου, τον Βασίλη Μιχαήλ, τον Χάρη Κκολό. Ταυτόχρονα είναι ευδιάκριτη η απόσταση των ερμηνευτών από τους χαρακτήρες που παίζουν, ένα σχολιαστικό χαμόγελο προς το κοινό, ένα «κοιτάτε πώς παίζουμε», ένα συνωμοτικό ύφος που ενώνει σκηνή και πλατεία σε μια αίσθηση κοινής ευχαρίστησης.

Οι εθνικοί κωμικοί τύποι είναι δοσμένοι με χαριτωμένη υπερβολή. Οι ατάκες είναι όσο πρέπει ακονισμένες, να μην περνά καμιά απαρατήρητη, να μεταφέρουν όλες το κωμικό φορτίο που τους αναλογεί. Ο Ανδρέας Φυλακτού και η Ειρήνη Σαλάτα, αποδίδουν καλά τον συσχετισμό δυνάμεων του ζεύγους των χαρακτήρων τους, όπου ο άνδρας προσπαθεί να κρατήσει το κλισέ λειτουργικό ρόλο του κουβαλητή και να καθηλώσει τη γυναίκα ως φύλακα της με δόσεις χτιζόμενης εστίας και η γυναίκα εξέχει από το σχήμα και ονειρεύεται δράση στα πεδία της επαγγελματικής δραστηριοποίησης. Οι Ιωάννα Παπαμιχαλοπούλου, ο Μάριος Στυλιανού, ο Μιχάλης Καζάκας, η Ελένη Ζαντή κρατάνε τις σκηνές τους σε καλό επίπεδο.

Μέσα από την καλοφτιαγμένη παραγωγή του Σατιρικού που αξιοποίησε την ποιότητα της γραφής των Γιαλαμά- Πρετεντέρη, το έργο, παρότι αντανακλά την εποχή που γράφτηκε, το 1965, αποδεικνύεται σκηνικά βιώσιμο. Ευτυχώς η Μαριάννα Καυκαρίδου και ο σκηνογράφος και ενδυματολόγος της παράστασης Λάκης Γενεθλής ούτε επιμένουν σε ρετρό φίλτρα, ούτε προσφεύγουν σε εκσυγχρονισμούς. Η παράσταση δεν έχει τις εκπτώσεις μιας προορισμένης για καλοκαιρινές περιοδείες παραγωγής, όπως τύχαινε σε κάποιες άλλες χρονιές στο Σατιρικό ή και στα άλλα θεατρικά σχήματα.